

ארצות אלה גם יחד, היתה חשובה מאד לצרפתים מבחינה כלכלית, כי מתחת לפני החולות של מדבר סהרה חבויים אוצרי רות'טבע אדירים. במשך שנים התייחס אמנם העולם בספקנות להכרזות הצרפתיות, כי מלבד מתכות יקרות ישנם בסהרה גם שדות נפט עצומים; אך לפני שנה הוכח מעל לכל ספק כי טענות אלה צודקות, וכי בתחומי אלג'יריה מצויים מאגרי נפט היכולים להשתוות עם אלה של סעודיה ופרס. לפני שלושה שבועות אף הריעו הצרפתים בנצחון, כאשר קרונוטרובת הביאו אל חוף הים התיכון את הנפט הראשון של שדה חסי מסעוד בסהרה.

★ ★ ★

מרחיקי רמזים לא עזר

אולם אלג'יריה היתה חשובה לא רק לכלכלה העניפה של צרפת. היא היתה נחוזה עוד יותר לפרסטידזה של הגנרלים והקולוניאליסטים הצרפתיים, בני האסכולה הישנה. אבדן הודו-סין, מרוקו וטוניסיה פגע קשות בחוגים אלה. הם החליטו כי הדבר לא ישנה במהרה אלג'יריה.

חיל הצנחנים ולגיון הזרים סעלו בשיתוף פעולה הדוק עם הריאקציה הקיצונית ביותר בצרפת, הצליחו להפיל ממשלה אחרי ממי שלה שהציעה חיתור כלשהו לתנועת הישיחור האלג'ירית. כאשר סתחו הפלאנה, קבוצות המורדים הראשונות, בפעולות מרי נגד הצרפתים, השיבו הגנרלים במרחיקי רמזים סיסוני, בו נהרגו 30 אלף אלג'ירים.

אך הם לא כיבה את להבות המרד. סאוט אל-ערב, תחנת השידור המשוכללת של קהיר, שנוהלה על-ידי מומחים גרמניים ביצילות גבלסית, יצקה אש וגפרית על הצרפתים, עודדה את המורדים לחום הלאה. משלוחי נשק, שהוברחו דרך המדבר והים, רכשו את לב הלוחמים לצדו של גמאל עבד אל-נאצר ורעיונות האיחוד האנטי-מערבי שלו. מטה תנועת השיחור האלג'ירית החל עורך את ישיבותיו בקהיר.

כוכבו של הרוזן המצרי המשיך לזהור בשמי אלג'יריה — עד אשר הובס צבאו בצורה מחפירה בסיני. באותה תקופה גם מצא הצבא האלג'ירי אפוסטרופוס חדש, קרוב יותר מאדון קהיר. היה זה חביב בורגיבא.

★ ★ ★

צה"ל של אלג'יריה

כאשר פעולות הפזאנח היו עדיין בראשיתן, הרגיע ראש ממשלת טוניסיה את הצרפתים, כי "אין להעלות על הדעת" שטוניסיה תגיש עזרה ישירה לאלג'ירים. מאז השתנו פני הדברים. במקום קבוצות פרטיזנים, קם צבא סדיר, המוכיר במידה מפתיעה את צבא הגנה לישראל של מלחמת תש"ת. זהו צבא חזר אמונה בצדקת מלחמתו, שחיליו נלחמים בחירות-נפש — צבא אזרחים, שהוקם סביב גרעין של חילים חתיקים, יוצאי הצבא הצרפתי.

זהו צבא אשר חיליו לובשים מדים פחות-אדירים אחידים, אשר ציודו מוחלף בהדרגה בנשק סטנדרטי וחדושי; אשר לוחמיו מועלים במסגרת מחלקות ופלוגות, עם סיוע של נשק כבד. קציניו עונדים דרגות, חובשו וחובשותיו מגדי שים עזרה ראשונה ללוחם בשדה. הצבא האלג'ירי לשיחורר לאומי מצית לפקודות של מספרה עליונה, ובחסותו פועלים שירותים אזרחיים.

מאלג'יריה עובר זרם של מתנדבים ושל לוחמים פצועים, אל מחנות הקלט וההבראה שמעברו השני של הגבול הי-טוניסי. בכיוון הפוך זורמות לאלג'יריה שירות גדולות של לוחמים מאומנים, של נשק וציוד. יתכן כי דארל סאלאן, המפקד הצרפתי העליון באלג'יריה, הגוים באמרו שהמרד האלג'ירי היה מתנחן ונפסק ללא עזרה טוניסית. אולם ברור כי כל עוד תימשך עזרה זו, לא ייפסק המרד באופן סופי.

מה דחף את בורגיבא להגיש עזרה כזו לאלג'ירים, עד שהוא תפס את מקומו של גמאל עבד אל-נאצר כגיבור המורדים, ושפיקוד צבא השיחורר העתיק את מושבו מקהיר לטוניס?

אם אפשר להצביע על מקרה אחר, היה זה מעצרו של המנהיג המורד מוחמד בן-בללה על-ידי הצרפתים, ארבעה ימים לפני פרוץ מלחמת סיני. בורגיבא, שראה את עצמו כידים של הצרפתים והאלג'ירים, יצא את תחוכו. הוא גינה שיחות עם צרפת, הזמין לראש מכן את בן-בללה וארבעה מעורביו העיקריים לפגישה בטוניס. הצרפתים, שידעו על תוכנית זו, ארכו למסוס בדרכו ממרוקו לטוניס,

קרוב אחד בחולות הסהרה: לגיון הזרים הצרפתי צונח ותוקף

של מדבר פחרה, שם אותרה קבוצת לוחמים אלג'יריים. כצילום שלמעלה נראית חוליה בפעולה, מרגלת מריזנה אחת לשונה, ברדיפה אחר המורדים.

פידרת תמונות זו צולמה על-ידי צלם השבועון הצרפתי הגדול "פארימאטש", אשר צנח עם יחידה מוצנחת של לגיון הזרים אל לב החולות

חובש משפל בפצוע, בעיצומו של קרב. החיילים הצרפתיים התקרמו בינתיים, נראים תופסים את קו הרכב. בסך הכל היו לצרפתים 20 פצועים בפעולה זו. חלק גדול מאנשי הלגיון חם גרמנים חרפתקנים.

תשעה צנחנים נחרגו בפעולה זו — כולם מפגיעות ישירות בראש. היחידה האלג'ירית היתה מורכבת בעיקר מלוחמים ששירתו בצבא הצרפתי במלחמת העולם השנייה, נגד גרמניה.

אולם גם בהיותו מסייע לתנועת השיחורר הערבית באל-ג'יריה, נשאר בורגיבא מתון ושואף לשיתוף עם המערב. כאשר הציעו לו הסובייטים נשק, הוא דחה את ההצעה. גם את הצעתו של גמאל עבד אל-נאצר דחה באדיבות, והוא פנה למערב לחמש את צבאו.

שיחי-משקל עדין זה הוסר לפני שבועיים. כמו במקרה של לכינת מסוס בן-בללה, היה זה שוב מעשה ידיהם של הצנחנים ובני בריתם: בפעולת-תגמול רצחנית תקפו 25 מטוסים צרפתיים את הכפר הטוניסי סקייט סידי יוסוף, חצי קילומטר מן הגבול האלג'ירי. 80 איש נהרגו בפעולה זו. סיטר כתב ניו יורק טיימס, שביקר במקום: "היה ברור מלבושם שכולם אנשים צעירים... כמה מהם היו שרופים בצורה גוראה. רובם היו יחפים; אף אחד לא לבש מדים."

★ ★ ★

קיביא של טונים

פעולה זו השפיעה על יחסי צרפת-טוניסיה באותה צורה, בה השפיעה בשעתה פעולת קיביא על היחסים בין ישראל לשכנותיה: היתה זו נקודת-מפנה גורלית, בי-סכסוך חמור בלאי-חכי.

היא גם השפיעה על היחסים שבין בורגיבא לבין האל-ג'יריים. ראשי המרד החליטו כי מדיניות המתניות של נשיא טוניסיה נכשלה, וכי אין ספק יותר לחפש פשרה עם

הורו לטייסו הצרפתי לנחות בשדה-תעופה אלג'ירי. חמשת המנהיגים, שהיו מוכנים לדון בפשרה, נעצרו. חביב בור-גיבה נפגע פגיעה עמוקה.

★ ★ ★

הצנחנים מתערבים

אולם לא מעשה אחד דחף את בורגיבא כה רחוק בדרך הסיוע למורדים. תחילה פתח את שערי ארצו בפני 200 אלף פליטים שברחו מועם הצרפתים; אחר-כך הרשה למורדים לקיים בתי-חולים ללוחמים הפצועים, ומחנות קלט למתנדבים החדשים. בעקבותיהם הוקמו מרכזי אספקה וחימוש; מאיות משמר-הגבול הטוניסי הסיעו נשק עד לגבול האלג'ירי, שם נמסר למורדים.

נוצר מצב עדין, בו היו על אדמת טוניסיה רבבות לוח-מים אלג'יריים, מצוידים היטב, בה בשעה שלטוניסיה עצמה לא היה אלא צבא זעום בן 5000 איש, חסרי נשק. אילו רצו לוחמי השיחורר האלג'יריים להשתלט על טו-ניסיה, לא היה איש יכול למנוע בעדם לעשות זאת. בור-גיבה כרת איתם ברית. באפריל שעבר חתם על הסכם עם עומר עומראן, יורשו של בן-בללה, בו התחייב לעזור לצבא השיחורר בכל דבר — כולל מתן מקלט, ואספקת נשק וציוד — ומורת הבטחתו לשמור על אזורי הגבול שלו מהתפרעות הלוחמים האלג'יריים וכן הסכמתם ליטול לידי-הם במקרה הצורך, את ההגנה על טוניסיה עצמה.